

فصلنامه پیام فرهیختگان (علوم تربیتی)

سال اول، شماره ۱، بهار ۱۳۹۵

صفحات: ۱۳۴-۱۱۵

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۰۱/۱۰؛ تاریخ پذیرش نهایی: ۱۳۹۵/۰۳/۱۵

اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر انتخاب رشته دانشجویان دانشکده کارآفرینی دانشگاه تهران

حسین حاجی‌بابائی* / قاسم کشاورز گرامی**

چکیده

در این پژوهش، عوامل مؤثر بر انتخاب رشته دانشجویان دانشکده کارآفرینی دانشگاه تهران مورد بررسی و مقایسه قرار گرفته است. جامعه آماری شامل دانشجویان دانشکده کارآفرینی دانشگاه تهران (۲۲۹ نفر) بود که با استفاده از نمونه‌گیری تصادفی، نمونه‌ای به حجم ۱۰۰ نفر مورد بررسی قرار گرفت. به منظور گردآوری داده‌ها از ابزار پرسشنامه استفاده شد. نتایج تحلیل آماری حاکی از آن بود که عوامل تأثیرگذار بر انتخاب دانشجویان دانشکده کارآفرینی به ترتیب عوامل فردی-زیستی، موسسه‌ای-آموزشی، عوامل اقتصادی، عوامل کنکوری-آزمونی و عوامل اجتماعی-فرهنگی بوده است و بین تأثیر هر یک از عوامل با یکدیگر تفاوت معنی‌داری مشاهده شد.

واژه‌های کلیدی: انتخاب رشته، دانشجویان، دانشکده کارآفرینی، دانشگاه تهران

hajibabaei.h@ut.ac.ir

* کارشناسی ارشد کارآفرینی، دانشگاه تهران (نویسنده مسئول)

** کارشناسی ارشد سنجش و اندازه‌گیری، دانشگاه علامه طباطبائی

مقدمه

ارزش افراد فرهیخته و دانشجویانی که در آینده زمامدار بسیاری از امور جامعه خواهند شد بر کسی پوشیده نیست. لذا به منظور آماده نمودن این افراد برای توفیق در موقعیت‌های شغلی، داشتن برنامه آموزشی اثربخش ضروری خواهد بود. از طرفی اثربخشی دوره‌های آموزشی بدون شناسایی عوامل مؤثر در انتخاب رشته و میزان اهمیت عوامل انتخاب رشته، امری بعید به نظر می‌رسد.

خصوصاً در قرن حاضر مطرح شدن منابع انسانی به عنوان سرمایه زنده، موجب شده است که بیش از پیش، نظریه‌های مدیریت و سازمان، متوجه این عوامل شود (عسکریان، ۱۳۸۵: پیشگفتار) و رویکردهایی همچون سنجش عوامل با روش مبتنی بر تأمین رضایت گروه‌های ذینفع (دَفت، ۱۳۸۹: ۱۱۷-۱۱۴) مطرح شود. امروزه سازمانی موفق است که بتواند نیازهای اجتماع را سریع‌تر، ارزان‌تر و مطلوب‌تر نسبت به سازمان‌های مشابه رفع کند. به عبارتی مشتری‌مداری را که در آن خواسته و نظر مصرف‌کننده مطرح است در تولید، توزیع و تربیت به کار گیرد (عسکریان، ۱۳۸۵: پیشگفتار).

این در حالی است که دانشگاه‌های ما کمتر فرصت داشته‌اند که به نظر دانشجویان (دریافت کنندگان اصلی آموزش عالی) وقوف پیدا کنند و ملاحظه نمایند که آیا آموزش عالی در راه صحیح و مناسب حرکت می‌کند، یا آن که تلاش‌ها، فاقد جهت هستند (عنایتی نوین‌فر، ۱۳۸۹: ۹). رحمتی و همکاران^۱ (2010) نیز در پژوهش خود در مورد سیاست‌گذاری در آموزش کارآفرینی دانشگاهی در ایران پس از پرداختن به فاصله میان وضع موجود و حالت ایده‌آل به لزوم طراحی سیستمی برای ارزیابی اثربخشی آموزش کارآفرینی اشاره داشته‌اند.

بی‌شک یکی از نخستین گام‌های مورد نیاز برای برنامه‌ریزی مناسب آموزشی، آگاهی از

^۱ - Rahmati, Moghimi, Alvani, & Azar

اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر انتخاب رشته دانشجویان ...

انگیزه‌های دانشجویان در هنگام انتخاب رشته و ورود به دانشگاه است. همچنین می‌توان به موارد زیر در جهت تبیین اهمیت موضوع اشاره داشت:

۱. آگاهی از عوامل مؤثر بر انتخاب رشته دانشجویان
۲. استفاده از نتایج به منظور داشتن تعامل بهتر و برنامه‌ریزی مناسب و اثربخش‌تر
۳. بر اساس اطلاع پژوهشگران، تاکنون تحقیقی با چنین عنوانی در دانشکده کارآفرینی دانشگاه تهران صورت نگرفته است.

با توجه به مطالب ذکر شده، هدف اصلی این پژوهش مقایسه عوامل مؤثر بر انتخاب رشته دانشجویان دانشکده کارآفرینی دانشگاه تهران است. چرا که با روشن شدن این عوامل، برنامه‌ریزی آموزشی به شکل بهتری ممکن خواهد شد.

مروری بر ادبیات موضوع

در این بخش به ارائه مطالب نظری و پیشینه‌ی موضوع در خصوص انتخاب رشته و آموزش کارآفرینی پرداخته شده است.

انتخاب رشته

بر اساس نظریه هاسلر و گالاگر (1987) اولین فرایند انتخاب رشته، پیش‌آمادگی است که هنگامی روی می‌دهد که فرد، تحت تأثیر عوامل محیطی به بررسی انگیزه‌ها و تمایلات اولیه، میزان آمادگی خود را برای ادامه تحصیل در دانشگاه یا رشته‌ی مورد نظر بررسی می‌کند. در صورت تصمیم به ادامه تحصیل، در مرحله دوم به جمع‌آوری اطلاعات درباره رشته‌ها و دانشگاه‌ها می‌پردازد و در مرحله آخر، رشته و دانشگاه مورد نظر را انتخاب می‌کند.

بر اساس نظر چاپمن^۱ عوامل درونی مانند علاقه، نگرش، توانایی، عملکرد تحصیلی، عوامل بیرونی نظیر نزدیکان، ویژگی‌های دانشگاه از قبیل شهریه، مکان و سطح عمومی، انتخاب رشته و دانشگاه صورت می‌گیرد.

طبق الگوی ترکیبی جکسون^۲ (۱۹۸۲) برای انتخاب رشته، چند عامل وجود دارد و هر یک از عامل‌ها از چند مؤلفه تشکیل شده است:

الف) عوامل اقتصادی: ۱- درآمد بیشتر ۲- جایگزینی بهتر شغلی ۳- نزدیک بودن به محل زندگی ۴- شرایط رفاهی شهر محل تحصیل

ب) عوامل مؤسسه‌ای - آموزشی: ۱- اهمیت و اعتبار دانشگاه ۲- مدرک تحصیلی بالاتر ۳- سهولت تحصیل در رشته انتخابی ۴- ارتباط بیشتر با رشته مقطع کارشناسی

ج) عوامل فردی-زیستی: ۱- رشته را در حد استعداد خود دیدن ۲- علاقه و انگیزه شخصی ۳- تطابق با توانایی‌های ذهنی

د) عوامل اجتماعی-فرهنگی: ۱- عوامل خانوادگی ۲- کسب منزلت اجتماعی ۳- خدمت به جامعه

ه) عامل کنکور سراسری: ۱- عامل متقاضی ۲- عامل نمره (معتبری، ۱۳۷۱: ۷)

آموزش کارآفرینی

کارآفرینی ابتدا در نظریه‌های اقتصادی مطرح شد و اقتصاد دانانی نظیر ریچارد کانتیلون^۳،

ژان باتیست سی^۴، ژوزف شومپتر^۵ و ایزائیل کرزرنر^۶ نقش‌های متفاوتی را برای کارآفرین قائل

^۱ - Chapman

^۲ - Jachson

^۳ - R. Cantillon

^۴ - Jean Baptiste Say

^۵ - Joseph Schumpeter

^۶ - I. Kirzner

اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر انتخاب رشته دانشجویان ...

شدند (احمدپور داریانی، ۱۳۸۷: ۲۷؛ 328 & 329، pp. Rahmati, Moghimi, Alvani, & Azar, 2010). در سال‌هایی که به علت غلبه تفکر نئوکلاسیک بر عرصه علم اقتصاد، نظریه افرادی همچون شومپیتر رو به زوال می‌نمود روانشناسان و جامعه‌شناسان تحقیقات متعددی را به منظور تشخیص افراد کارآفرین انجام دادند. دیوید مک کله‌لند^۱ از جمله اولین روانشناسانی بود که با فرض اینکه کارآفرینان دارای نیاز به توفیق بالایی می‌باشند، دوره‌های آموزشی متعددی را طراحی نمود تا این نیاز را در افراد تقویت نماید، همچنان که او از آموزش این دوره‌ها به بازرگانان هندی نیز نتایج مثبتی را دریافت نمود (احمدپور داریانی، ۱۳۸۷: ۱۷۵).

امروزه آموزش کارآفرینی به یکی از مهم‌ترین و گسترده‌ترین فعالیت‌های دانشگاه‌ها تبدیل شده است و دانشکده کارآفرینی دانشگاه تهران اولین دانشکده مستقل مربوط به این حوزه علمی در ایران است که گرایش‌های متنوعی را از رشته‌ی مدیریت کارآفرینی ارائه می‌دهد. همچنین قابل‌ذکر است که دوره‌های آموزش کارآفرینی نه تنها جای خود را در بستر دروس دانشگاهی و در رشته‌های مختلف باز نموده، بلکه در دوره‌های مختلف تحصیلی از ابتدایی تا دبیرستان نیز مورد توجه قرار گرفته است (کاتن، ۱۹۹۰: ۱۴۷).

به‌طورکلی در آموزش رشته‌ی کارآفرینی اهداف متعددی مورد نظر است که برخی از این اهداف عبارتند از:

- شناسایی و آماده‌سازی کارآفرینان بالقوه برای شروع یا توسعه‌ی دانش و فناوری در کسب و کارهای مخاطره آمیز (Garavan & O Cinneide, 1994: 15)؛
- توانمندسازی مخاطبان برای تنظیم برنامه‌های کسب‌وکار (همان)؛
- تمرکز بر موضوعاتی که برای اجرای پروژه‌های کارآفرینانه حیاتی هستند (همان)؛

^۱ - D. McClelland

- بهبود و توسعه رفتارهای مستقلانه، ریسک‌پذیری و پذیرش مسئولیت‌ها (همان)؛
 - توانمندسازی مخاطبان به گونه‌ای که در پایان دوره‌ی آموزشی بتوانند اقدام به تأسیس کسب و کار مخاطره‌آمیز دانش‌محور با فناوری سطح بالا کنند (همان).
 - کسب دانش مربوط به کارآفرینی (مقیم و احمدپور داریانی، ۱۳۸۷)؛
 - کسب مهارت در استفاده از فنون تحلیل فرصت‌های اقتصادی و ترکیب برنامه‌های عملیاتی (همان)؛
 - شناسایی و تحریک استعدادها و مهارت‌های کارآفرینانه (همان)؛
 - القای مخاطره‌پذیری با استفاده از فنون تحلیلی (همان)؛
 - ایجاد همدلی و حمایت برای جنبه‌های منحصربه‌فرد کارآفرینی (Sixteen & Kasarda, 1992:31)
 - تشویق و ترغیب کسب‌وکارهای جدید و سایر کسب‌وکارهای مخاطره‌آمیز کارآفرینان (مقیم و احمدپور داریانی، ۱۳۸۷)؛
 - سوق دادن نگرش‌ها به سمت تغییر (Garavan & O Cinneide, 1994: 5).
- با توجه به مباحث ذکر شده، وجود عوامل مختلف مؤثر بر انتخاب رشته دانشجویان از یک طرف و هدف‌های متنوع برگزاری دوره‌های آموزش کارآفرینی از طرف دیگر، اهمیت پرداختن به این موضوع را بیش از پیش نمایان می‌کند. پس از بررسی مبانی نظری و الگوها و مؤلفه‌های مؤثر بر انتخاب رشته دانشجویان در این پژوهش از مدل جکسون (بر پایه پژوهش عنایتی نوین فر، ۱۳۸۹) استفاده شده است.

مروری بر پژوهش‌های پیشین

نصفت (۱۳۵۴) در پژوهشی در مورد تبیین عوامل تأثیرگذار بر نحوه انتخاب رشته

اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر انتخاب رشته دانشجویان ...

دانشجویان به موارد صرفاً ورود به دانشگاه، استعداد شخصی، امکان خدمت نوع‌دوستانه در تحصیل، اهمیت و اعتبار رشته و یافتن شغل اشاره کرد.

برخی از تحقیقات حاکی از ارجحیت عوامل فردی-زیستی در انتخاب رشته است و مواردی از صرف ورود به دانشگاه و عدم علاقمندی به رشته مشاهده شده است (معتبری، ۱۳۷۱).

سیادت و همکاران (۱۳۸۴) رضایت دانشجویان و مدرسان دوره تحصیلات تکمیلی اصفهان به عملکرد مدیریت خدمات آموزشی دانشگاه علوم پزشکی را مورد بررسی قرار دادند. نتایج پژوهش ایشان حاکی از عدم رضایت دانشجویان و مدرسان دوره تحصیلات تکمیلی از هر چهار حیطه عملکرد آموزشی، اداری، کیفیت پاسخگویی و نظارت و راهنمایی مدیریت خدمات آموزشی آن دانشگاه بود.

همچنین تحقیقاتی توسط افراد دیگر در حوزه عوامل مؤثر و ملاک‌های انتخاب رشته داوطلبان کنکور سراسری که مجاز به انتخاب رشته شده‌اند، صورت گرفته است (نصر و همکاران، ۱۳۸۶؛ عبدی، ۱۳۸۷).

سترا و راک^۱ (۱۹۸۳)، لاورین^۲ (۱۹۶۵) و تینتو^۳ (۱۹۹۳) در پژوهش‌های خود بر وجود ارتباط معنی‌دار میان عملکرد تحصیلی و رضایت‌مندی دانشجویان صحه گذاشته‌اند (عنایتی نوین‌فر، ۱۳۸۹: ۶۶).

عنایتی نوین‌فر (۱۳۸۹)، عوامل اقتصادی، فردی-زیستی، فرهنگی-اجتماعی، موسسه‌ای-آموزشی و کنکور سراسری را بر انتخاب رشته دانشجویان دانشکده فنی و دانشکده

^۱- Centra & Rock

^۲- Lavin

^۳-Tinto

روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران مورد بررسی و مقایسه قرار داده است که این پژوهش نیز با بهره‌گیری از الگوی تحقیق ایشان در دانشکده کارآفرینی انجام گرفت.

روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش توصیفی در دسته تحقیقات کمی و از نوع پیمایشی است چرا که با استفاده از ابزار پرسشنامه، قصد تعیین عوامل مؤثر بر انتخاب رشته دانشجویان دانشکده کارآفرینی دانشگاه تهران را دارد. به لحاظ پیامد از نوع کاربردی، از حیث روش گردآوری داده‌ها از نوع میدانی و بر حسب زمان از نوع مقطعی می‌باشد (علی احمدی و نهائی، ۱۳۸۶: ۳۶۴-۲۸۴) که در دی‌ماه سال ۱۳۹۰ در دانشکده کارآفرینی دانشگاه تهران انجام شده است. برای تحلیل آماری داده‌ها از آزمون فریدمن^۱ و ابزار نرم‌افزاری SPSS استفاده شد.

سؤالات پژوهش

سؤال اصلی پژوهش: آیا میان تأثیر عوامل فردی-زیستی، موسسه‌ای-آموزشی، عوامل اقتصادی، عوامل کنکوری-آزمونی و عوامل اجتماعی-فرهنگی بر انتخاب رشته دانشجویان دانشکده کارآفرینی دانشگاه تهران تفاوت معناداری وجود دارد؟

سؤال فرعی اول: آیا میان تأثیر عوامل فردی-زیستی، موسسه‌ای-آموزشی، عوامل اقتصادی، عوامل کنکوری-آزمونی و عوامل اجتماعی-فرهنگی بر انتخاب رشته دانشجویان دوره روزانه دانشکده کارآفرینی دانشگاه تهران تفاوت معناداری وجود دارد؟

سؤال فرعی دوم: آیا میان تأثیر عوامل فردی-زیستی، موسسه‌ای-آموزشی، عوامل اقتصادی، عوامل کنکوری-آزمونی و عوامل اجتماعی-فرهنگی بر انتخاب رشته دانشجویان

^۱- Friedman

اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر انتخاب رشته دانشجویان ...

دوره شبانه دانشکده کارآفرینی دانشگاه تهران تفاوت معناداری وجود دارد؟
سؤال فرعی سوم: آیا میان تأثیر عوامل فردی-زیستی، موسسه‌ای-آموزشی، عوامل اقتصادی، عوامل کنکوری-آزمونی و عوامل اجتماعی-فرهنگی بر انتخاب رشته دانشجویان دوره الکترونیکی دانشکده کارآفرینی دانشگاه تهران تفاوت معناداری وجود دارد؟

جامعه آماری:

جامعه آماری این پژوهش شامل دانشجویان دانشکده کارآفرینی دانشگاه تهران بود که در سال تحصیلی ۱۳۹۰-۱۳۹۱ مشغول به تحصیل بوده‌اند. تعداد کل دانشجویان ۲۲۹ نفر شامل ۵۷ دانشجوی دوره روزانه، ۳۳ دانشجوی دوره شبانه و ۱۳۹ دانشجوی دوره الکترونیکی بوده است.

روش نمونه‌گیری و حجم نمونه:

برای نمونه‌گیری از روش تصادفی استفاده شد. بر اساس فرمول کوکران حداقل حجم نمونه از جامعه ۲۲۹ نفری با سطح اطمینان ۹۵٪ و خطای ۰٫۱ برابر ۶۸ نفر بود. در این پژوهش تعداد ۲۰۰ پرسشنامه به صورت چاپی بین دانشجویان دانشکده کارآفرینی دانشگاه تهران توزیع شد که در نهایت تعداد ۱۰۰ پرسشنامه توسط دانشجویان پاسخ داده شد. ۳۴ نفر از شرکت‌کنندگان از دوره روزانه، ۳۱ نفر از دوره شبانه و ۳۴ نفر از دوره الکترونیکی بوده‌اند و ۱ نفر، نوع دوره آموزشی خود را مشخص نکرده بود.

ابزار گردآوری داده‌ها:

پرسشنامه به عنوان یکی از متداول‌ترین ابزار جمع‌آوری داده‌ها در تحقیقات پیمایشی است (علی احمدی و نهائی، ۱۳۸۶). پرسشنامه مورد استفاده در این پژوهش بر اساس پرسشنامه ساخته شده توسط عنایتی نوین فر (۱۳۸۹) با تغییرات اندکی تهیه شده است. بدین صورت که به منظور امکان دریافت نظرات دانشجویان، بخش توضیحات برای هر سؤال ایجاد شد. همچنین به منظور اجتناب از تجمع پاسخ‌ها در مرکز، حالت بی‌تفاوت از طیف لیکرت پرسشنامه حذف و طیف شش گزینه‌ای کاملاً موافق، موافق، نسبتاً موافق، نسبتاً مخالف، مخالف و کاملاً مخالف مورد استفاده قرار گرفت. همچنین با توجه به اینکه پژوهش یادشده برای دانشجویان مقطع کارشناسی انجام شده بود، پرسش از سوابق دیپلم و رشته دبیرستانی به سوابق مقطع کارشناسی تبدیل شد و این پژوهش برای دانشجویان مقاطع کارشناسی ارشد و دکتری انجام شده است.

عوامل اقتصادی سؤالات ۱ تا ۷ پرسشنامه را شامل می‌شود. عوامل موسسه‌ای-آموزشی شامل سؤالات ۸ تا ۱۷ پرسشنامه می‌شوند. عوامل فردی-زیستی سؤالات ۱۸ تا ۲۸ پرسشنامه، عوامل اجتماعی-فرهنگی سؤالات ۲۹ تا ۳۹ و عوامل کنکور سراسری (آزمونی) سؤالات ۴۰ تا ۴۲ را شامل می‌شوند.

پایایی ابزار

پایایی پرسشنامه با استفاده از روش آلفای کرونباخ و نرم‌افزار SPSS مورد بررسی قرار گرفت که مقدار ۰,۸۴۱ به دست آمد. ضریب آلفای کرونباخ ۰,۸۴۱ نشان دهنده پایایی مناسب ابزار مورد استفاده است.

روایی ابزار

روایی پرسشنامه عوامل مؤثر بر انتخاب رشته با استفاده از نظر متخصصان آماری مورد بررسی و تأیید قرار گرفت.

یافته‌های پژوهش

برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی و آمار استنباطی استفاده شد. آمار توصیفی شامل فراوانی و درصد فراوانی افراد شرکت‌کننده در پژوهش به تفکیک جنسیت، وضعیت تأهل، وضعیت اشتغال در حین تحصیل، گرایش و نوع دوره می‌باشد که در جدول ۱ به آن‌ها اشاره شده است.

همان‌طور که در جدول ۱ آمده است ۶۹ نفر از دانشجویان گروه نمونه مجرد و ۳۰ نفر متأهل بوده‌اند. ۴۷ نفر تنها مشغول تحصیل، ۴ نفر معلم، ۲۵ کارمند و ۲۳ نفر دارای کار آزاد در کنار تحصیل بوده‌اند.

همچنین ۳۴ نفر از اعضای گروه نمونه مشغول به تحصیل در دوره روزانه بوده‌اند. تعداد ۳۱ نفر در دوره شبانه و تعداد ۳۴ نفر از پاسخ‌دهندگان به پرسشنامه در دوره الکترونیکی مشغول به تحصیل بوده‌اند.

جدول ۱. توصیف ویژگی‌های جمعیت شناختی گروه نمونه به تفکیک جنسیت

متغیرها	جنسیت				کل	درصد
	زن		مرد			
	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی		
وضعیت تأهل						
مجرد	44	44.4	25	25.3	69	69.7
متأهل	17	17.2	13	13.1	30	30.3
وضعیت اشتغال						
بی‌کار	28	28.3	19	19.2	47	47.5
معلم	2	2.0	2	2.0	4	4.0
کارمند	15	15.2	10	10.1	25	25.3
آزاد	17	17.2	6	6.1	23	23.2
گرایش						
کسب‌وکار	10	16.1	6	9.7	16	25.8
سازمانی	9	14.5	4	6.5	13	21.0
عمومی	11	17.7	5	8.1	16	25.8
فناوری	2	3.2	4	6.5	6	9.7
آموزش و ترویج	9	14.5	1	1.6	10	16.1
توسعه	1	1.6	0	0.0	1	1.6
نوع دوره						
روزانه	22	22.2	12	12.1	34	34.3
شبانه	20	20.2	11	11.1	31	31.3
الکترونیکی	19	19.2	15	15.2	34	34.3

تحلیل استنباطی

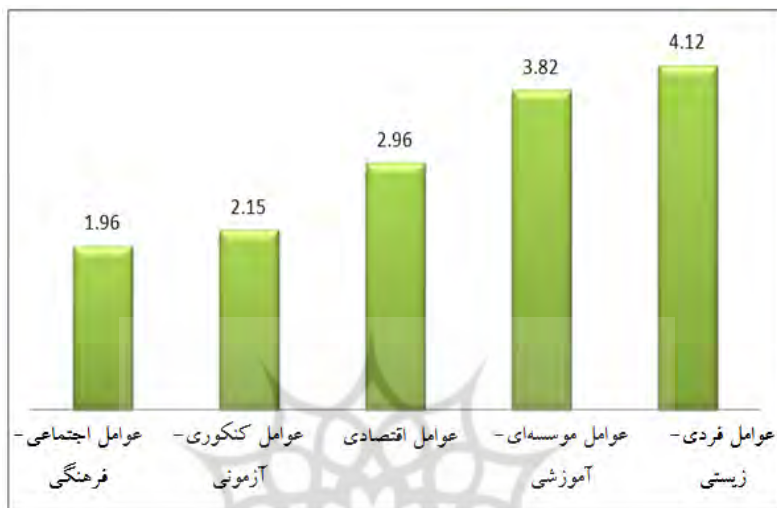
با توجه به نوع داده‌های موجود در این فرضیه که مقایسه میانگین رتبه‌های پنج گروه داده از اطلاعات وابسته است از آزمون آماری فریدمن استفاده شده است. خلاصه‌ای از نتایج این تحلیل در جدول ۲ گزارش شده است. در این جدول میانگین نمرات نمونه، میانگین رتبه‌های نمرات نمونه، مقدار کای اسکور (χ^2)، درجه آزادی و سطح معنی‌داری (p) گزارش شده است. سؤال اصلی پژوهش: آیا میان تأثیر عوامل فردی-زیستی، موسسه‌ای-آموزشی، عوامل اقتصادی، عوامل کنکوری-آزمونی و عوامل اجتماعی-فرهنگی بر انتخاب رشته دانشجویان دانشکده کارآفرینی دانشگاه تهران تفاوت معناداری وجود دارد؟

جدول ۲. نتایج آزمون فریدمن

عوامل	M	sd	M.rank	N	df	χ^2	p
عوامل فردی-زیستی	3.57	0.483	4.12				
عوامل موسسه‌ای-آموزشی	3.50	0.841	3.82				
عوامل اقتصادی	3.06	1.378	2.96	93	4	139.3	0.0001
عوامل کنکوری-آموزشی	2.58	1.073	2.15				
عوامل اجتماعی-فرهنگی	2.41	0.881	1.96				

می‌دانیم در صورتی که مقدار سطح معنی‌داری بدست آمده از مقدار خطای آزمون ($\alpha=0,05$) کوچکتر باشد معنی‌داری در آن سطح به اثبات می‌رسد. همان‌گونه که در جدول ۲ مشاهده می‌شود مقدار کای اسکور بدست آمده (139.3) با درجه آزادی ۴ در سطح در ($p<0/0001$) معنی‌دار می‌باشد. بر این اساس می‌توان گفت میان تأثیر عوامل فردی-زیستی، موسسه‌ای-آموزشی، عوامل اقتصادی، عوامل کنکوری-آزمونی و عوامل اجتماعی-فرهنگی بر انتخاب رشته دانشجویان دانشکده کارآفرینی دانشگاه تهران معنی‌داری وجود دارد. به گونه‌ای که عوامل فردی-زیستی با میانگین رتبه‌ای ۴,۱۲ در جایگاه اول و عوامل اجتماعی-فرهنگی با میانگین رتبه‌ای ۱,۹۶ در جایگاه آخر قرار گرفته است.

برای مشاهده بهتر تفاوت‌ها در این ۵ حیطه، نمودار ستونی آن‌ها رسم و با عنوان نمودار ۱ گزارش شده است.

نمودار ۱. عوامل مؤثر بر انتخاب رشته گروه نمونه

سؤال فرعی اول پژوهش: آیا میان تأثیر عوامل فردی-زیستی، موسسه‌ای-آموزشی، عوامل اقتصادی، عوامل کنکوری-آزمونی و عوامل اجتماعی-فرهنگی بر انتخاب رشته دانشجویان دوره روزانه دانشکده کارآفرینی دانشگاه تهران تفاوت معناداری وجود دارد؟

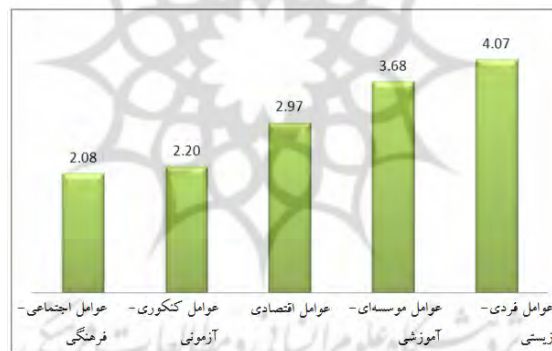
جدول ۳. نتایج آزمون فریدمن - گروه روزانه

عوامل	M	sd	M.rank	N	df	X ²	p
عوامل فردی-زیستی	3.65	0.57	4.07	30	4	37.220	0.0001
عوامل موسسه‌ای-آموزشی	3.57	0.88	3.68	30	4	37.220	0.0001
عوامل اقتصادی	3.16	1.07	2.97	30	4	37.220	0.0001
عوامل کنکوری-آموزشی	2.73	1.19	2.20	30	4	37.220	0.0001
عوامل اجتماعی-فرهنگی	2.69	1.00	2.08	30	4	37.220	0.0001

اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر انتخاب رشته دانشجویان ...

بر اساس جدول ۳ می‌توان گفت میان تأثیر عوامل فردی-زیستی، موسسه‌ای-آموزشی، عوامل اقتصادی، عوامل کنکوری-آزمونی و عوامل اجتماعی-فرهنگی بر انتخاب رشته دانشجویان دانشکده کارآفرینی دانشگاه تهران معنی‌داری وجود دارد. همانگونه که در جدول ۳ مشاهده می‌شود مقدار کای اسکور بدست آمده (37.22) با درجه آزادی ۴ در سطح ($p < 0/0001$) معنی‌دار می‌باشد. به گونه‌ای که عوامل فردی-زیستی با میانگین رتبه‌ای ۴,۰۷ در جایگاه اول و عوامل اجتماعی-فرهنگی با میانگین رتبه‌ای ۲,۰۸ در جایگاه آخر قرار گرفته است.

برای مشاهده بهتر تفاوت‌ها در این ۵ حیطه برای گروه روزانه، نمودار ستونی آنها رسم و با عنوان نمودار ۲ گزارش شده است.

نمودار ۲. عوامل مؤثر بر انتخاب رشته گروه روزانه

سؤال فرعی دوم پژوهش: آیا میان تأثیر عوامل فردی-زیستی، موسسه‌ای-آموزشی، عوامل اقتصادی، عوامل کنکوری-آزمونی و عوامل اجتماعی-فرهنگی بر انتخاب رشته دانشجویان دوره شبانه دانشکده کارآفرینی دانشگاه تهران تفاوت معناداری وجود دارد؟

جدول ۴. نتایج آزمون فریدمن - گروه شبانه

عوامل	M	sd	M.rank	N	df	X ²	p
عوامل فردی-زیستی	3.51	0.53	4.14	28	4	41.490	0.0001
عوامل موسسه ای-آموزشی	3.47	0.98	3.86				
عوامل اقتصادی	2.73	0.94	2.77				
عوامل کنکوری-آموزشی	2.58	1.07	2.23				
عوامل اجتماعی-فرهنگی	2.29	0.86	2.00				

بر اساس جدول ۴ می توان گفت میان تأثیر عوامل فردی-زیستی، موسسه ای-آموزشی، عوامل اقتصادی، عوامل کنکوری-آزمونی و عوامل اجتماعی-فرهنگی بر انتخاب رشته دانشجویان دانشکده کارآفرینی دانشگاه تهران معنی داری وجود دارد. همانگونه که در جدول ۳ مشاهده می شود مقدار کای اسکور بدست آمده (41.490) با درجه آزادی ۴ در سطح در (p<0/0001) معنی دار می باشد. به گونه ای که عوامل فردی-زیستی با میانگین رتبه ای ۴,۱۴ در جایگاه اول و عوامل اجتماعی-فرهنگی با میانگین رتبه ای ۲,۰۰ در جایگاه آخر قرار گرفته است.

برای مشاهده بهتر تفاوت ها در این ۵ حیطه برای گروه شبانه، نمودار ستونی آن ها رسم و با عنوان نمودار ۳ گزارش شده است.

نمودار ۳. عوامل مؤثر بر انتخاب رشته گروه شبانه

اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر انتخاب رشته دانشجویان ...

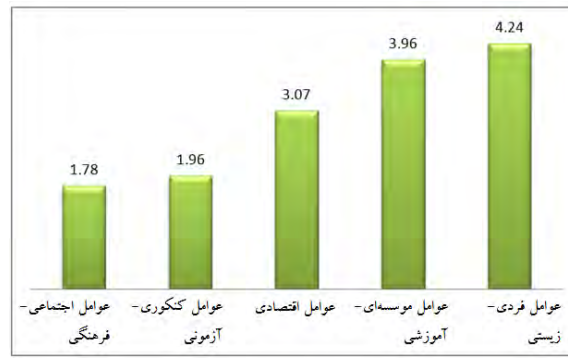
سؤال فرعی سوم پژوهش: آیا میان تأثیر عوامل فردی-زیستی، موسسه‌ای-آموزشی، عوامل اقتصادی، عوامل کنکوری-آزمونی و عوامل اجتماعی-فرهنگی بر انتخاب رشته دانشجویان دوره الکترونیکی دانشکده کارآفرینی دانشگاه تهران تفاوت معناداری وجود دارد؟

جدول ۵. نتایج آزمون فریدمن - گروه الکترونیکی

عوامل	M	sd	M.rank	N	df	X2	p
عوامل فردی-زیستی	3.56	0.36	4.24				
عوامل موسسه‌ای-آموزشی	3.46	0.71	3.96				
عوامل اقتصادی	3.21	1.84	3.07	34	4	68.540	0.0001
عوامل کنکوری-آموزشی	2.37	0.88	1.96				
عوامل اجتماعی-فرهنگی	2.22	0.69	1.78				

بر اساس جدول ۵ می‌توان گفت میان تأثیر عوامل فردی-زیستی، موسسه‌ای-آموزشی، عوامل اقتصادی، عوامل کنکوری-آزمونی و عوامل اجتماعی-فرهنگی بر انتخاب رشته دانشجویان دانشکده کارآفرینی دانشگاه تهران معنی‌داری وجود دارد. همانگونه که در جدول ۵ مشاهده می‌شود مقدار کای اسکور بدست آمده (68.540) با درجه آزادی ۴ در سطح در (p<0/0001) معنی‌دار می‌باشد. به گونه‌ای که عوامل فردی-زیستی با میانگین رتبه‌ای ۳,۵۶ در جایگاه اول و عوامل اجتماعی-فرهنگی با میانگین رتبه‌ای ۱,۷۸ در جایگاه آخر قرار گرفته است.

برای مشاهده بهتر تفاوت‌ها در این ۵ حیطة برای گروه الکترونیکی، نمودار ستونی آن‌ها رسم و با عنوان نمودار ۴ گزارش شده است.

نمودار ۴. عوامل مؤثر بر انتخاب رشته گروه الکترونیکی

نتیجه گیری

هدف پژوهش حاصل، مقایسه عوامل مؤثر بر انتخاب رشته دانشکده کارآفرینی دانشگاه تهران بود. نتایج تحلیل آماری نشان داد که عوامل تأثیرگذار بر انتخاب رشته دانشجویان دانشکده کارآفرینی به ترتیب عوامل فردی-زیستی، موسسه‌ای-آموزشی، عوامل اقتصادی، عوامل کنکوری-آزمون‌ی و عوامل اجتماعی-فرهنگی بوده است و بین تأثیر هر یک از عوامل با یکدیگر تفاوت معنی داری در میان دانشجویان گروه نمونه (کل، روزانه، شبانه و الکترونیکی) مشاهده شد.

در پژوهش عنایتی نوین فر (۱۳۸۹)، عوامل تأثیرگذار بر انتخاب رشته دانشجویان دانشکده فنی دانشگاه تهران به ترتیب عوامل اقتصادی، عوامل فردی، موسسه‌ای-آموزشی، کنکور سراسری و عوامل اجتماعی-فرهنگی و عوامل تأثیرگذار بر انتخاب رشته دانشجویان علوم تربیتی به ترتیب عوامل کنکور سراسری، موسسه‌ای-آموزشی، اجتماعی-فرهنگی، فردی و اقتصادی بوده است. مقایسه نتایج این پژوهش نیز تبیین کننده تفاوت میان تأثیر عوامل مختلف بر انتخاب رشته دانشجویان می باشد.

اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر انتخاب رشته دانشجویان ...

پیشنهادات

- توجه جدی مسئولان به مسئله انتخاب رشته دانشجویان پیش از ورود به دانشگاه.
- شناسایی عوامل مؤثر بر انتخاب رشته و کنترل برخی از عوامل تأثیرگذار بر انتخاب رشته.
- بررسی وضعیت میزان تأثیر هریک از مؤلفه‌های مؤثر بر انتخاب رشته در دانشکده‌ها و دانشگاه‌های دیگر کشور.
- استفاده از دیگر روش‌ها به‌ویژه روش‌های کیفی و مصاحبه برای ارزیابی دقیق‌تر، عمیق‌تر و گسترده‌تر عوامل مؤثر بر انتخاب رشته.

محدودیت‌های تحقیق

- محدودیت در انتخاب نمونه.
- محدودیت در تعمیم یافته‌ها به دانشجویان با رشته‌های دیگر.
- محدودیت در تعمیم نتایج به دانشجویان مشغول به تحصیل در دانشگاه‌های دیگر.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

فهرست منابع

- احمدپور داریانی، محمود (۱۳۸۷)، کارآفرینی (تعاریف، نظریات، الگوها)، تهران: انتشارات جاجرمی.
- دفت، ریچارد ال (۱۳۸۹)، تئوری و طراحی سازمان، ترجمه علی پارساییان و سید محمد اعرابی، تهران: دفتر پژوهش‌های فرهنگی.
- عسکریان، مصطفی (۱۳۸۵)، مدیریت منابع انسانی در سازمان‌ها (کاربردی)، تهران: همایش دانش.
- علی احمدی، علی‌رضا؛ نهائی، وحید سعید (۱۳۸۶)، توصیفی جامع از روش‌های تحقیق، تهران: انتشارات تولید دانش.
- عنایتی نوین‌فر، علی (۱۳۸۹)، مقایسه عوامل مؤثر بر انتخاب رشته و میزان رضایت دانشجویان در بین دانشجویان دانشکده فنی و دانشکده علوم تربیتی دانشگاه تهران، دانشگاه تهران، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد.
- مقیمی، سید محمد؛ احمدپور داریانی، محمود (۱۳۸۷)، «آموزش کارآفرینی در کسب و کارهای کوچک و متوسط ایران: نیازها و راهکارها»، فصلنامه توسعه کارآفرینی، دوره ۱، شماره ۱، پاییز، صص ۲۴۵-۲۰۷.
- Rahmati, Mohammad Hossein; Moghimi, Seyed Mohammad; Alvani, Seyed Mahdi; Azar, Adel. (2010). Policymaking for University Entrepreneurship Education in Iran. *European Journal of Social Sciences*, 15(3), 327-339.

پرتال جامع علوم انسانی